

d'algun col·laborador genovès en la repoblació del regne de València. La grafia *al-* de la variant és la de l'article català, no pas l'àrab. J. F. C.

GENTO, Estany ~

Estany important, el més baix del Circ de Cabdella (Alt Flamicell).

PRON. MOD.: *astanzénto*, oït per JCoromines sempre i pertot des de 1916 (xxxvi, 193.14). És la forma en -o del pre-català pallarès (E.T.C. I, 122, 148, 115) corresponent a oc. i cat. ant. *gent*, *genta* 'gentil, bonic' (DECat iv, 478). J. F. C.

GER; i noms connextos, o que s'hi poden relacionar, en els nostres Pirineus centrals (*Girul*, *Gireni*, *-eny*, *Gerbusté*, *Guiró*, *Guerosso*)

Poble uns 9 k. a l'O. de Puigcerdà, un poc enretirat a la dr. del Segre.

PRON.: *žé*, a Puigcerdà, Casac. 1920; a Puigcerdà i a Ger mateix el 1922, i en l'enq. d'allí, 1935 (ix, 93-104).

MENCIONS ANT. 839: *Geri*, Acta C. SdUrg. (però *Ger* en el Capbreu vulgar ed. PPujol, n.º 159); 899: «in pau cerdaniense, in territ. de villa *Gere*, in locum ubi dicunt *Segarane*» (leg. *Sagane*) (orig. *Dipl. Cat. Vic*, 28, § 29); 959: «*Geir*, villa in pago Tollonense» (SerraV., *Pinós Mtpl.* III, 277); 965: «--- ad domum Sti. Petri --- fund. in vila *Gerre* --- in com. Cerdan. in fines de vila *Gere* --- ad Ipsos *Asperos*» (*Cart. Tavèrnoles*, 43-44, 13).

Sovint des de la fi del S. x, predominant sempre la forma *Ger(e)*: 972: «in valle *Er* --- in apend. de *Ger*» (ib., p. 44.5); 978: «in villa de *Ger*, afr. III rivo *Merdero*, IV villa *Gare<ixer>*» (*Cart. Tavèrnoles*, p. 45.10) = Balari (*Orig.*, 294); 982: «domum Sti. Petri in villa *Gere* --- de villa *Gerre* in locum q. v. ad ipso torrente *Aniula*» (*Cart. Tavèrnoles*, 47.14); 1011: «de *Engils* et de *Ger* et de *Paliciol*» (*MarcaH.*, 985.41); 1037: *Ier* (*Cart. Tavèrn.*, p. 66.24); 1040: *Ger* (*MarcaH.*, 1071.12); 1079, 1090, 1177: *Ger* (*Cart. Tavèrnoles*, 93.20, 108.30, 167.13); c. 1182: *Ger* (*BABL* VII, 164); 1186: *Gerr* (*Cart. Tav.*, p. 184.9); 1359: *Ger* (*CoDoACA* XII, 85).

GIRUL, la connexió amb el qual hem de considerar ben segura. *Girul*, que era antigament *Gerul*, és 8 k. muntanya amunt de Ger, i 1 k. (en línia recta) de Meranges, únic poble que els separa (la resta és muntanya), i les agües de *Girul*, baixen en direcció a *Ger*, a desaiugar en el Segre, molt poc més avall de Ger. Àdhuc és versemblant que en una època més o menys remota no tinguessin res entremig que els separés: perquè, mentre *Ger* i *Girul* són noms aborígens, *Meranges* és romà —de (PAGOS) MARIANICOS 'terrenys pertanyents a un romà Marius'. És clar, però, que després, la gent de Meranges, esdevingut localitat més po-

blada, de rics i vastos pasturatges, sotmeté a llur dependència *Girul*, que ells tenien força més a la vora que els de Ger.

Del nom de *Girul*, després de l'Acta de C. SdUrg. de 839, que li diu *Geruli* (var. *Gerul*, al Cpbr. i còpia S. XII, PPujol, n.º 154), la menció segura més antiga és en la carta de població, de 1184, de Meranges i *Girul* (dirigida als «homines de villa Meranges et de *Ierul*») on només parla de *Ierul* lligant-lo amb Meranges, i prescindint de *Ger* (Font Rius, *C. de Po.*, § 170, p. 638.9). Igual Alart, *Cart. Rouss.* (i *Priv. et Titres*, p. 30). També hem de llegir *Gerul* en lloc de *Genil* en un doc. de 1186, on hi ha bastants errs., citat darrere «*Gerr* --- *All* --- terra ad *Genil*, *Ventaiola*, *Genil* a *Castelverri* --- Ermengaudus de *Gerr*» (*Cart. Tavèrnoles*, p. 184.21).

No dubtem que és també el lloc que alguns docs. antics anomenen 'la vall vella' o 'el castell antic': En un doc. de 982: «in comitatu Ceritanie, in locum *Valle Vetere* eccl. St. Martini, et ---» que sembla ser —com s'admet en *Cart. Car.* (II, 173.22)— l'esgl. de *Girul*; i a continuació: «eccl. Sti. Saturnini» que seria la de Meranges. En el doc. de 1011: «alodem de *Villa vetere* cum ipsis ecclesiis --- et de *Engils* et de *Ger* ---» (*MarcaH.*, 985.42). I en el de 1186 (que ja hem vist) posa «*Gerul* e *Castelverri*» junts: amb aquesta forma que és l'evolució fonètica de CASTELLU VETERE.

Podem, doncs, interpretar que l'alta vall de *Girul*, la més apartada, i més a cobert de les amenaces bèl·liques en l'alta E. Mj., i en l'Antiguitat, seria mirada (en temps pre-romans) com molt important, i duria el mateix nom, fonamentalment, GER-, que el poble actual de *Ger*; després, en temps romans, s'anaren poblant, entremig, els «pagos MARIANICOS», i llavors s'hi feren les dues esglésies, a què el doc. de 1011 fa al·lusió; i que el de 982 anomena designant llurs advocacions (S. Martí i S. Sadurní). Ja llavors *Ger* era el més poblat, i la vall de *Girul*, amb el seu castell, anaren quedant com «villa», «valle» i «castellum» 'vells' (VETEREM).

ETIM. de tot plegat? Essent *Ger* un nom tan breu hi caben moltes possibilitats. Hi ha, p. ex., una arrel germànica GEIR- antroponímica. Però llavors difícilment hi podríem conciliar el nom de *Girul*. Un nom com *Fredol*, dels comtes arcaics, o marquesos, de Tolosa s'accentuava certament *Frédol*. No s'explicaria, doncs, l'accentuació -*ul*; tampoc amb un compost GER-RULF, car hi trobaríem -*olf* (o almenys -*ulf*), en tot cas en les mencions antigues. Per tant, tot condueix a creure que són noms pre-romans. Sens dubte bascoïdes, com les 3/4 parts dels noms dels pobles de Cerdanya.

Llavors podríem formar una quadriga: GER/GER-OI > *Gerué*, avui *Geré* (en el Sobarbe, te. Burgasé < BURGASOI)/*Ger-al* (l'altre agregat de Burgasé (documentats tots dos a. 1248, *BABL* x, 107); i *Girul* < GER-ULI. L'ètimon GER-ULI, compost format com *Tauill* de la Vall de Boí, que en *TVBoí* (II, 20), ha quedat explicat com ATA-URI 'el poble del port', amb *r* > *l* per